

znano koristilo kako določivo pravilo, kak moder izrek, lepi izgled kakega vrlega moža; da mu je to bilo v krepčalen ali celó zdravilen lek? Povzdignila se mu je zopet potrta duša; trdniše je sedaj stal, oprt na palico lepega spomina, bolj veselo in pogumno je sedaj stopal. Kajti zavarovane so mu bile prsi zoper pušice zavida in zapeljivosti, kakor da bi mu bil kdo v roko podal ščit Minerve; polegel se mu je v srcu požar nevolje, sovraštva, nepotrpežljivosti in maščevanja, ko so ga zadele krepke splošno veljavne besede modrijana, kakor svete nebeške kaplje. To so bili oni čari, ki so starim junakom in nekdanjim modrim tako čudovit upliv dajali na njih učence in naslednike.

In kako bogato je pismenstvo pregovorov!

Zastran svoje modrosti sloveči kralj Salomon je iz mladega nabiral pregovore, da bi, kakor pripoveduje,⁸⁾ spoznaval modrost in spodobnost, da bi umeval razumne besede in se navzel poduka v nauku, pravičnosti, pravice in poštenosti, da bi dajal malim prekanjenost, mladim vednost in razumnost. S kako marljivostjo da se je za ta nauk trudil Salomon, razvidi se iz sv. pisma, kjer se bere, da je znal tri tisuč pregovorov.⁹⁾ Velik zaklad te modrosti Izraelcev nam hrani sv. pismo, sosebno pa Salomonovi pregovori, bukve modrosti in bukve Sirahove.

Da se je tudi naš Izveličar rad služil pregovorov in sorodnih prilik, bere se zopet v sv. pismu¹⁰⁾, kjer sam pravi: Kaj pa da mi bote rekli: Zdravnik, ozdravi samega sebe! In na drugem kraji¹¹⁾: To sem vam v prilikah govoril. Pride pa ura, da vam ne bom več govoril v prilikah, temveč očitno vam oznanoval od Očeta.

Stari Grki so imeli pregovore vedno na jeziku; ne le slavni Platon tudi resnobni Plutarh jih rabi v svojih spisih z očitnim veseljem. Gori omenjeni Aristotel je bil menda prvi grški pisatelj, kateri se je pečal z nabiranjem pregovorov; da je zapustil bukve o tem predmetu, poroča nam Laertij. Tudi učenca njegova Teofrast in Klearh sta nabirala pregovore in je razlagovala, enako sta se trudila Krizip in Kleant. Razun imenovanih naštevata Lajč in Šnajdevin¹²⁾ še kakih dvanajst pisateljev grških, ki so nabirali one izreke. Žalibog, da se je pogubilo to skoraj vse. Toda iz teh bogatih spisov so zajemali poznejši zbiratelji: Hezihij, Svida in drugi, kar se nam je še ohranilo. Od Cenobija, ki je živel ob času Plutarha, se bere, da je prvi vredil pregovore po abecedi.

Stari Rimljani niso bili tako marljivi v nabiranju pregovorov, dasiravno je Kvintilijan večkrat priporoča kot zelo pripraven kinč govora. Le slovničarji, sosebno poznejših časov, so jih pogostoma rabili, kar nam pričajo ostanki iz spisov Festa, Nonija Marcela, Servija in drugi.

Kako pridno so one izreke nabirala sedanja ljudstva, zlasti v zadnjih treh stoletjih, to se razvidi iz bukev Nopiča¹³⁾ in Diplesija¹⁴⁾, ki naštevata vse te zbirke. Iz velike množice (Nopič jih znamenuje blizo 2000) hočem tu navesti le nekaj onih naborov, ki obsegajo pregovore Slovanov.

Med temi je morda najstareje delo „Paremiologija poliglotos“ Hieronima Megizera, ki je prišla na svetlo l. 1605. in obsega razun nekaj slovanskih tudi pre-

govore sv. pisma, Grkov in Rimljanov, Lahov, Španjcev, Francozov, Nemcev, Belgijancev, Arabcev in Turkov.

(Dalje prihodnjič.)

Slovstvene stvari.

Kaj pomenja latinska beseda „jecatio“?

Prošnja do latinskih filologov.

Na Koroškem so našli rimsk kamen, kateri ima po mojem in gosp. pl. Jabornekovem berilu ta dobro ohranjeni napis:

DRIPPONIO Maximo et Juniae. C. F. BATEIAE Uxori C. Maximia. C. Filio Juniano Decurioni Virunensium defuncto Romae in IECATIONE ANN. XXX.

Fi. DRIPPONIAE Maximi F. SVADRAE ann. XXXVIII.

V kakošnem stanu je ta „Decurio Virunensium“ v Rimu umrl? Kaj pomeni beseda jecatio? Jaz je ne morem v nobenem latinskem besednjaku najti. Utegne biti barbarska ali provincialska. Imena Dripon od dripam, dripljem, lacerare, Bateja od bat, batja, stirps, stipes, Stamm, Stammvater, dalje Svadra, od korenike svad, contendere, dissociare, so čisto slovenska. Pri besedi jecatio na jacio — jeci — jactum misliti se bo težko dalo, ker Latini so nomina stvarjali iz supinov, zato iz jacio: jactus, jactura itd. V nominu jecatio toraj imamo iskati glagola: jeco, avi, jecatum; tega pa nisem bil srečen še najti pri nobenem latinskem pisatelju. Znamenito je, da stoji „in jecatione“, toraj je izražena okoliščina smrti. Jabornek misli, da jecatio bi utegnilo pomenjati: „Meuterei“, al Latin to poznamlja s „tumultus, seditio, factio, conjuratio, conspiratio“. Če ni latinska, ponujam slovensko: jekam, jeknuti, po Belostencu = razmeznujem, razmravljujem, razdruzgnujem, hitam, hrupam, lupam s čim ob zid, kamen, drevo itd., da ubijem, poterem. Tako je utegnil res „Decurio Virunensium“ o priložnosti kakošne morije, halabuke, jeknutja v Rimu razdruzgnjen, razmravljen, raztreščen biti. Primeri še srbsko: jeknem, ingemisco, intono, jektanje, ječanje, tumultus, sonitus, jeka, sonitus. Pojmovi: tumultus in sonitus se vjemajo, primeri: buka in halabuka, Lärm in Aufstand, kramola ravno s tema pomenoma, dalje lat.: tumultus in turba tudi s pomenoma: Lärm in Aufstand, tako tudi: jekam, jeknem v pomenih: tumultuare, sonare in allidere, bučiti in raztreskati, razdruzgnoti. Ako se v latinščini ta beseda ne najde, gotovo je iz jezika Noričanov in Turiščanov, in ker le edina slovensščina nam daja prikladni zmisel, daje to nov dokaz, da so Noričani in Turiščani bili Slovenci. Omenjena rodbina je mogla biti pogumna in boježeljna, ker imena: Dripon, Svadra, izrazujejo razderivni značaj dripanja in svaje, in Bateja — orožja bata, s kojim se v jeki*) pobija.

Prosim vse slovenske rojake, kateri so učitelji latinščine, naj preiskujejo pomen in početek besede: jecatio, in svoje preiskave oznanijo v „Novicah“.

Na Ponikvi 20. septembra 1869.

Davorin Trstenjak.

* Slovenska slovnica za prvence, spisal Andrej Praprotnik — je ravnokar na svetlo prišla. „Pa že le spet slovnica! — slišimo kakega ugovarjati — „mar

*) Obilo dokazov, da se vjemajo pojmovi, kričanja, vikanja, ječanja, buke, halabuke in vstaje, morije, punta, lahko najdeš v J. Grimmovem spisu: Ueber die Namen des Donners. Pis.

⁸⁾ Bukve pregovorov I, 2—4.

⁹⁾ Tretje bukve kraljev IV, 32.

¹⁰⁾ Evangelij sv. Lukeža IV, 23.

¹¹⁾ Evangelij sv. Janeza XVI, 25.

¹²⁾ Leutsch und Schneidevin: Griechische Paremiographen. Göttingen 1839.

¹³⁾ Nopitsch: Literatur der Sprichwörter. Nürnberg 1822. 33.

¹⁴⁾ Duplessis: Bibliographie parémiologique. Paris 1847.

nimamo slovnice že dosti in še preveč“. Brez pogleda v Praprotnikovo slovnico je res nekako upravičen ta ugovor; al kdor pregleda to novo slovnico, priznal bode rad, da to delce ni brez potrebe pomnožilo slovenskega slovstva. Če tudi v obče nikakor nismo edinih misli z graškim lehrertag-om, da le učitelji znajo skladati prave šolske knjige, smo vendar v takem primerljeji, kader je učitelj na vsako stran kos svojemu predmetu, kakor je tukaj s slovnico, prav zato, da učitelj, ki razume svoj nálog in iz večletnih skušenj temeljito vé, kako naj se mladini delí nauk, piše šolsko knjigo. Zato radi rečemo: dobro došla Praprotnikova slovnica za prvence! Sicer bi ta tudi naši drugi mladini in odraslim v mestih in po kmetih, ki ne hodijo več v šolo, pa želijo materni svoj jezik pravilno govoriti in pisati, dobro vstrezala ta slovnica, ktera na 82 straneh, tedaj na kratki poti, pelje do pravilnega znanja onega, ki le to želi, da se mu razjasni, kar ga je mati jezika učila. — V Miličevi tiskarnici v Ljubljani in pri izdatelju se slovnica dobiva po 30 krajc.

* *Računice za male realke* od prof. Iv. Tuška je izišel II. del. Vpeljana je ta računica v vse hrvaške in slavonske male realke. Z dopisom od 29. maja t. l. št. 1568 je to računico tudi cislajtansko ministerstvo za nauk in bogočastje potrdilo za dalmatinske in primorske male realke.

Vrtec lepoznanški.

Prijateljici.

Novela.

Poleg Dragoile Jarnevičeve svobodno posnel J. Levičnik.

X.

(Dalje.)

Po kratkem prestanku zeló omamljena bolnica prične dalje govoriti tako: „Razodeti moram resnico, da moj namen sprva ni bil ta, da bi prevzela Ljuboslavi zaročnika, akoravno sem se ž njim občila poleg prijateljice svoje vsaki dan po več časa. Bilo mi je edino le za to, da pasem lenobo, in da nečimerno dobro živim. — Al kaj ne počne vse lahkomnost in popolnoma pokvarjeno srce!.... Ljubkovič bil je mož krasen, in kar je še več, bistra glava.... Jaz sem se bila v Karlovcu navadila, da se mi možke glave uklanjajo; al Ljubkovič ni bil tak; on tudi ne z eno samo besedico ni vstrezal moji nečimernosti; ni se mi prilizoval, še manj pa koprnel po moji ljubezni.... To me je togotilo, in jela sem upotrebovati one zlodjeve ženske umetnosti, ktere ne ostanejo nikdar nikoli brez vspeha.... Kar ni rekel on meni, rekla sem jez njemu, in po mojih sladkih besedah omamljeni Ljubkovič vloví se slednjič v moje zanjke.... Napela sem zdaj vse svoje zvijače; Ljubkovič odreče se Ljuboslave, zarotí se mi, da če mi biti soprug in da hoče raztrgati dosedanjo svojo srčno zavezo, — na kratko rečeno: dosegla sem bila svoj namen, in on je bil moj....“

Na te besede vzdigne se naglo gospá mati, kakor da bi htela vsekniti luč; — roka se jej trese, ustnice jej trepečejo.... Kmalu potolaži vendar dušne sile, ojači se in zopet mirna sede. Bolnica govori dalje:

„Vsled tajnega dogovora v vinogradu storí Ljubkovič po mojem zvitem nasvetu prvi korak, ki bi peljal k ločitvi z Ljuboslavo. Podal se je namreč nekega večera v svojo sobo, potajivši se, da je bolan. Jez pa šla sem k Ljuboslavi, da jej bi to naznanila. Al, mili Stvarnik moj! kako čudovito spremenjeno sem našla prijateljico. Vpadle oči, blede lica, trepetajoče ustnice; ah, bila je, kakor da bi bila vstala iz groba!.... Ni-

kdar mi ne zgine tista njena podoba spred obličja.... pa od tistega trenutka je tudi nisem videla nikoli več.... Drugo jutro namreč mi je naznanila stara ključarica, da je Ljuboslava odpotovala v svojih opravilih; kedaj da se povrne, ne vé. Celi tisti dan ni mi prišel Ljubkovič pred obraz, a drugo jutro potem zgodaj šel je po svojih poslih.... Bivši sami navalile so se mi k srcu razne misli; vest se izbudí in začne mi ostro očitati moje strasti. Tako minulo je šest dolgih, rekla bi skoraj, za-me večnih dni. Zdaj povrne se na dom hišina Anka, ki se je bila odpeljala z Ljuboslavo; ž njo prišli pa so tudi pooblastniki, da uredijo v grajsko najemništvo spadajoče račune. Oni so Ljubkoviču oddali razna pisma, a meni darovalno pismo vsega premoženja, kar ga bo čez grajsko najemnino ostalo in zraven tega še lep znesek v obligacijah.... Dolgo nisem mogla umeti, kaj vse to pomeni, dokler mi poslednjič Anka ne izročí lista Ljuboslavinega. Kakor okamnena sem stala, beré nepozabljive one vrstice.... Gospá mati! da Vam bi bilo dano takrat gledati v mojo dušo, — zgrozili bi se bili.... Ljubkovič, izvedevši, da sem dobila pismo od Ljuboslave, pride k meni, in zavpraša me za njegov zadržaj.... Nisem se z lepo mogla vdati tej zahtevi; poslednjič mu ga vendar izročim, in zakrijem si od sramote z rokami obraz....“

„Ljubkovič prebravši pismo“ — nadaljuje bolnica svojo pripoved — položi ga polagoma na mizo ter prebledevši z reznim glasom pravi: „Gospodičina! vi ste me bili s proketo neko skrivno močjo premotili, da sem govoril besede, za ktere ni vedelo moje srce... Jaz vas preziram, črtim, in ako ne najdem Ljuboslave, proklinjam! — proklinjam na vselej! Vi ste kača, ki ste razdvojili dvoje nedolžnih src, ter otrupili jima življenje. Vzdignil se bom iskat Ljuboslave, za Boga! če imam tudi prehoditi zavoljo nje polovico svetá. Z solzami hočem oprati zmoto svojo; a vam želim, da ne izostane vam plačilo, ki ste ga zaslužili.... To izgovorivši izginil mi je izpred oči, in nikdar ga nisem videla več“.

„Od tega trenutka ni mi bilo več živeti v N—*ski grajščini. Zapuščeni meni po Ljuboslavi gospodarstvo izročila sem drugemu najemniku, poprodam svoje imetje ter napotim se po svetu, iskat razžaljene sestre, prijateljice.... Oj, gospá! zastonj bi vam poskušala opisavati ona čutja, ktera so me tirala po širokem svetu.... Bili so to kače in gadi, ki so mi na stoterni način razjedavali srce in šibali mi dušo; žalostne one besede v pismu: „nočem Te vprašati, kako si mi mogla kaj tacega storiti“, žgale so me vedno skeleče v duši, in rada se bi bila odrekla tudi življenja, da sem si jih mogla izbrisati iz spomina. Mesto prehodila sem za mestom, vas za vasjo, potrosila ves denar; — petnajst celih let minulo je tako, in napadla me je poslednjič huda bolezen. Taka prišla sem v to pokrajino, in milosrčni pastirji pokazali so mi pot v ta samostan, da morem v miru izpustiti dušo....“

(Konec prihodnjič.)

Deželni zbori.

Deželni zbor goriški

se je pričel v sredo 22. t. m. Po govorih deželnega glavarja grofa Pace-ta in vladinega zastopnika barona Pino-ta (ki je laški a tudi — in sicer prav gladko — po slovenski govoril), izročil je ces. namestnik troje vladinih predlogov in obečal še dvoje. S tem je bila seja dopoldne končana. Pričujočih je bilo 17 poslancev; manjkalo je gg. De Pretis-a, Winklerja (ki ima zdaj z nabiranjem novincev opraviti) in Visini-a (kteri se je zarad preselitve v Trst poslanstvu odpovedal). Popo ldne